

Concept Convenant

REGIO DEAL MRA WEST BETER IN BALANS

Een gezonde leefomgeving voor alle bewoners

PARTIJEN:

1. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Hugo de Jonge, hierna te noemen: BZK;
2. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Conny Helder, hierna te noemen: VWS;
3. De minister van Infrastructuur en Waterstaat, de heer Mark Harbers, hierna te noemen: IenW;
4. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de heer Piet Adema, hierna te noemen: LNV

Partijen genoemd onder 1 tot en met 5 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en als Staat hierna samen te noemen: het Rijk;

6. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlem, namens deze: de heer Robbert Berkhout (wethouder), hierna te noemen: Gemeente Haarlem;
7. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer, namens deze: mevrouw Mariette Sedee – Schuitemaker (wethouder), hierna te noemen: Gemeente Haarlemmermeer;
8. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beverwijk, namens deze: de heer Niek Wijmenga (wethouder), hierna te noemen: Gemeente Beverwijk;
9. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Velsen namens deze: mevrouw Marie-Thérèse Meijs (wethouder), hierna te noemen: Gemeente Velsen;
10. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zandvoort namens deze: de heer Lars Carree (wethouder), hierna te noemen: Gemeente Zandvoort;
11. Dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland, namens deze: de heer Bas Knapp (bestuurder), hierna te noemen: Rijnland;
12. Dagelijks bestuur van Recreatieschap Spaarnwoude, namens deze: de heer Bram Diepstraten (voorzitter) hierna te noemen: Spaarnwoude;
13. Dagelijks bestuur van Het Nationaal park Zuid-Kennemerland, namens deze: mevrouw Annette Baerveldt (voorzitter), hierna te noemen: Nationaal Park.
14. Dagelijks bestuur van het drinkwaterbedrijf PWN, namens deze: mevrouw Sjakel van Wesemael (directeur Natuur), hierna te noemen: PWN;
15. Dagelijks bestuur van De stichting De Groene Stelling, namens deze: de heer Jeroen van Herk (bestuurder), hierna te noemen: DGS;

Partijen genoemd onder 6 tot en met 15 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan hierna samen te noemen: Regio;

Partners

De volgende partner(s)* zijn betrokken bij de Regio Deal en ondersteunen het convenant door middel van steunverklaringen:

16. Coöperatie Yes and More U.A.
17. Recreatieschap Raum,
18. Provincie Noord-Holland;
19. IVN Natuur Educatie;
20. GGD Kennemerland;
21. Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS);
22. Hogeschool van Amsterdam (HvA);
23. Ymere woningbouwcoöperatie;
24. Staatsbosbeheer;
25. Vertegenwoordigers(s) vanuit het veld van zorg- en welzijnsorganisatie;

** Gedurende de looptijd van de Regio Deal kunnen nieuwe partners zich aansluiten.*

Alle Partijen hierna allen tezamen te noemen: Partijen.

BEGRIPSBEPALING

In dit convenant wordt verstaan onder:

- * Regio Deal: convenant dat door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, eventueel een andere minister/staatssecretaris en één of meer regiopartners is gesloten om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers in een regio te verbeteren;
- * Regio Envelop: het bedrag van € 900 miljoen dat het kabinet Rutte IV beschikbaar heeft gesteld om in de periode van 2022 - 2025 nieuwe Regio Deals af te sluiten;
- * Regiokassier: publieke regiopartner, zijnde een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen of een van de openbare lichamen Bonaire Sint-Eustatius of Saba, die ten behoeve van de uitvoering van de Regio Deal de taak van kassier vervult of zal vervullen;
- * Regionale private financiering: voor de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal beschikbaar gestelde financiële bijdragen of bijdragen in natura van een private regiopartner;
- * Regionale publieke financiering: voor de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal beschikbaar gestelde financiële bijdragen of bijdragen in natura van een publieke regiopartner, niet zijnde een specifieke uitkering, opdracht of subsidie van het Rijk;
- * Specifieke uitkering/Bijzondere uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals: betreft de specifieke uitkering of bijzondere uitkering waarin de juridische- en financiële kaders en verplichtingen voor het toekennen van de rijksmiddelen uit de Regio Envelop aan een regiokassier door het Rijk staan.

ALGEMENE OVERWEGINGEN

1. Rijk en regio werken samen in Regio Deals aan complexe, regionale opgaven gericht op het vergroten van de kwaliteit van leven, wonen en werken in de regio ('brede welvaart').
2. Regio Deals beogen de samenwerking tussen overheden, onderwijs, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners in de regio en tussen Rijk en regio te versterken.

3. Voor de Regio Deals zijn middelen beschikbaar uit de Regio Envelop, waarbij vanuit het partnerschap vertrekpunt is dat de Rijksbijdrage gepaard gaat met minimaal eenzelfde bijdrage aan regionale (publieke en/of private) financiering.
4. De Regio Deals onderscheiden zich door haar integrale en gezamenlijke programmatische aanpak met lerend en adaptief karakter en met financiering van zowel Rijk als regio van reguliere beleidsinstrumenten.
5. De Regio Deals zijn bedoeld als een tijdelijke impuls voor regionale ontwikkeling met een duurzaam effect, waarbij geleerde lessen en structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen worden geborgd.
6. De middelen uit de Regio Envelop voor de Regio Deals vijfde tranche worden door BZK beschikbaar gesteld als specifieke uitkering of bijzondere uitkering op grond van de Specifieke uitkering of bijzondere uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals.

SPECIFIEKE OVERWEGINGEN

Kenmerken Metropoolregio Amsterdam West (MRA West)

De Metropoolregio Amsterdam West (MRA West) beslaat het grondgebied van Midden-Kennemerland (IJmond), Zuid-Kennemerland en een deel van Amstelland-Meerlanden, bestaande uit de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Haarlemmermeer, Velsen, en Zandvoort. Deze regio wordt ruimtelijk gekenmerkt door de grote variatie aan landschappen waarin de woonkernen liggen. Van west naar oost zijn de volgende landschappelijke zones herkenbaar: zee en strand, het duingebied, de binnenduintrand met bossen, buitenplaatsen en villawijken, de open gebieden op de strandvlakte, de strandwal met daarop de woonkernen, het veenweidelandschap en tot slot de droogmakerijen.

Binnen de MRA West zijn er aanzienlijke verschillen in brede welvaart. Hoewel het met een groot deel van de inwoners goed gaat, leven er tegelijkertijd veel mensen in ongezonde en kwetsbare omstandigheden. De regio is uit balans, vooral op het gebied van milieukwaliteit, gezondheid, inkomen (door hoge ongelijkheid) en woontevredenheid. In de MRA West spelen deze problemen vooral in de kwetsbare wijken van de gemeenten Beverwijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en Zandvoort. Deze wijken bevinden zich met name aan de oostzijde van deze steden en grenzen aan open agrarisch landschap, industrieterrein en/of infrastructuur. Deze gebieden worden gekenmerkt door een hoge milieubelasting, weinig groen, veel hittestress en zijn moeilijk toegankelijk, waardoor ze recreatief onaantrekkelijk zijn. Bewoners hebben dan ook substantieel minder mogelijkheden om in het groen te ontspannen en anderen te ontmoeten.

In deze wijken stapelen de problemen zich op en is er sprake van een negatieve wisselwerking: mensen met een laag inkomen ervaren gemiddeld meer stress en eenzaamheid, eten minder gezond, wonen vaker in wijken met minder (kwalitatief) groen en voorzieningen van goede kwaliteit, en worden meer blootgesteld aan milieuproblemen. Door deze stapeling van problemen blijft zowel de fysieke als de mentale gezondheid van veel bewoners achter bij het landelijk gemiddelde en is sprake van een lage brede welvaart.

De meest kenmerkende meervoudige uitdagingen in de Regio MRA West zijn:

1. Een ongezonde, versteende leefomgeving met weinig groen dat voldoet aan kwaliteitsnormen voor recreatie en groen

In de meeste delen van de regio is er sprake van een ongezonde leefomgeving als gevolg van slechte milieukwaliteit. Geluidshinder en luchtverontreiniging door fijnstof, stikstof, roet en chemische stoffen, zoals PFAS, spelen hierbij een grote rol. Vooral in gebieden met Schiphol en zware industrie, zoals Tata Steel, zijn de milieugezondheidsrisico's aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Ook zijn er grote verkeersaders, spoorlijnen en omliggende steden, evenals industriële gebieden met kolen- en benzineoverslag en scheepvaart.

Daarnaast wonen mensen in kwetsbare positie vaak in wijken met een 'versteend' karakter, minder goede voorzieningen en minder kwalitatief groen. Hierdoor zijn er weinig mogelijkheden om in de buurt te spelen, ontspannen en te wandelen in het groen. Bovendien zijn deze wijken extra gevoelig voor hittestress en wateroverlast, wat met het veranderende klimaat een toenemend risico vormt. De druk op de gezondheid en leefbaarheid in deze wijken zal naar verwachting in de toekomst verder toenemen.

Ook het groen en recreatiegebied buiten de bebouwde kom is beperkt: het huidige areaal aan recreatiegebied in de regio is 3-5 keer kleiner dan de behoefte. Bovendien worden de gebieden die wel dicht bij de stad liggen vaak als onaantrekkelijk ervaren en zijn ze slecht toegankelijk vanuit de wijken. Daarnaast voldoen de waterkwaliteit en zwemwaterkwaliteit niet aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), zoals bijvoorbeeld in de Veerplas. Tot slot wordt in 70% van de huidige natuurgebieden (vooral in de duinen) de draagkracht van de natuur overschreden door te intensieve recreatie. Deze druk zal naar verwachting verder toenemen door de groei van het aantal inwoners.

2. Gezondheid van inwoners is kwetsbaarder dankzij de ligging van de regio, zeker in wijken waar bestaansonzekerheid aan de orde van de dag is

In de regio uiten gezondheidsproblemen zich in een hoog percentage mensen met langdurige ziekten, zoals diabetes, overgewicht en mentale klachten. Deze problemen treffen vooral inwoners met lagere inkomens. Wat betreft mentale gezondheid ervaren deze inwoners vaker ernstige angst- of depressieklachten, stress en eenzaamheid. Zo heeft bijvoorbeeld 48% van hen ernstige angst- of depressieklachten en 39% suïcidale gedachten. Bij inwoners die financieel beter rondkomen, is dit slechts 5%. Op het gebied van leefstijl is er vaker sprake van ongezond eten, weinig bewegen, roken en zwaar alcoholgebruik. Zo rookt 32% van de inwoners die moeite hebben met rondkomen, tegenover 10% van degenen die hier geen moeite mee hebben. Deze verschillen zijn al sinds 2012 zichtbaar in de MRA West en blijven bestaan, hoewel de leefstijl enigszins is verbeterd. Tussen 2020 en 2022 namen de achterstanden in ervaren, fysieke en vooral mentale gezondheid echter weer toe (GGD Kennemerland, 2023).

In de regio bevinden zich relatief veel mensen in een sociaaleconomisch zwakke positie, met huishoudens behorend tot de laagste inkomensgroepen, vaak in combinatie met een lager opleidingsniveau. In een aantal wijken van Beverwijk, IJmuiden, Velsen-Noord, Haarlem Zuidoost en Zandvoort behoort 45-50% (soms zelfs meer dan 50%) van de huishoudens tot de laagste inkomensgroep. Het percentage lager opgeleiden is in deze wijken meer dan 50% (landelijk gemiddeld 40%). Ook in het relatief welvarende Haarlemmermeer zijn er wijken met aantoonbaar kwetsbare groepen en inwoners met een lagere sociaaleconomische status, zoals Graan voor Visch en Toolenburg in Hoofddorp en Linqenda in Nieuw-Vennep. De bestaanszekerheid van juist deze groep mensen staat sterk onder druk. In het najaar van 2022 had 1 op de 5 inwoners in de regio moeite om financieel rond te komen (GGD Kennemerland, 2023).

3. Inwoners zijn eenzaam en minder betrokken bij de inrichting van hun woonomgeving

In de kwetsbare wijken in de regio is de sociale cohesie lager dan gemiddeld. Mensen hebben vaker last van ernstige eenzaamheid, het ontbreken van een sociaal netwerk en het missen van emotionele steun in de eigen omgeving (GGD Kennemerland, 2023). De betrokkenheid bij de woonomgeving en het aantal vrijwilligers is in de kwetsbare wijken gemiddeld lager dan in andere wijken.

Deze uitdagingen vereisen een geïntegreerde aanpak. Daarom hebben de Partijen de handen in elkaar geslagen om de leefbaarheid en de fysieke en mentale gezondheid in de regio duurzaam te verbeteren.

Regionale opgave: integraal met gezondheid en groen aan de slag

In deze Regio Deal worden de belangrijkste maatschappelijke, sociale en ruimtelijke opgaven waar de regio voor staat integraal aangepakt. Door verbanden te leggen, partijen samen te brengen en integraal te investeren. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat de meest bepalende factor voor een hoge brede welvaart gezondheid is. Een slechte gezondheid gaat vaak samen met een lager welzijn en kan zorgen voor problemen op het gebied van werk, sociaal leven en wonen. Juist mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties wonen, werken en leven vaker in omstandigheden die hun gezondheid bedreigen in plaats van beschermen of verbeteren. Het is onze ambitie om met deze Regio Deal gericht te investeren in de (bewoners van) buurten en wijken waar het minder goed gaat. Om de brede welvaart te verbeteren en verdere toename van de gezondheidsachterstanden te voorkomen, zijn in deze wijken extra investeringen nodig die de gezondheid van de bewoners positief beïnvloeden.

Het vertrekpunt voor een goede gezondheid is een groene en gezonde leefomgeving. Ongeveer een derde van het verschil in gezondheid tussen laag- en hoogopgeleide mensen in Europa wordt namelijk toegeschreven aan de leefomgeving (Pharos, 2023). Juist in de kwetsbare wijken is die gezonde leefomgeving er niet vanwege onder andere hinder van uitstoot van luchtvaart en industrie, weinig groen in de wijk en weinig mogelijkheden om te bewegen. Deze Regio Deal richt zich niet op het aanpakken van luchtvaart en industrie, maar op het aanpassen van de leefomgeving en leefstijl van de bewoners in de meest kwetsbare wijken.

Partijen zien deze Regio Deal als een unieke kans voor een echt integrale benadering van de huidige uitdagingen en het teweegbrengen van een positieve verandering door een gezondere en groenere leefomgeving te creëren: groener - met een hogere biodiversiteit -, aantrekkelijker en uitnodigend om te bewegen en elkaar te ontmoeten. Dit in combinatie met sociale programmering in de wijken.

De kracht van de aanpak ligt in het verbinden van het sociale en fysieke domein, denken en werken vanuit lokale behoeften en opgaven, het samen willen leren en het ontwikkelen van een nieuw perspectief en ontwikkelingskader. Vanuit de kern Gezondheid, Groen en Samen werken de Partijen - voor en sámen met de bewoners - aan een nieuw perspectief voor de meest kwetsbare wijken dat we vormgeven met concrete projecten. Met als doel de brede welvaart van de MRA West structureel te vergroten.

"Voor de meeste mensen is gezondheid het belangrijkste wat ze hebben. Gezondheidswinst draagt bij aan brede welvaart." - Knoef, 2024

Streefbeeld

Ons streven is een gezonde leefomgeving voor álle bewoners in de MRA West, zodat bewoners in kwetsbare posities langer in goede gezondheid leven en zich gezonder voelen en gedragen. In hun wijk zijn volop mogelijkheden voor ontmoeten en bewegen in het groen en er zijn uitnodigende activiteiten voor een gezonde leefstijl. De vele bomen en groenstroken nodigen uit om naar buiten te gaan.

De sociaaleconomisch zwakkere wijken zijn ook ingericht op een veranderend klimaat. De hittestress is beperkt door stenen te vervangen door groen en door meer schaduwrijke plekken met bomen te ontwikkelen. Daarnaast is de wijk ook 'overstromingsveilig'. De wijk is zo ingericht dat bij een intensieve regenbui, die steeds vaker voorkomen, het regenwater wordt opgevangen in de groenstroken waardoor wateroverlast – zoals ondergelopen kelders – wordt voorkomen. Er wordt ingezet op 'tegelwippen' (tegel eruit, groen er in) en het aanleggen van wadi's (Water Afvoer, Drainage en Infiltratie) in de wijk. Partijen kiezen nadrukkelijk voor natuurinclusieve maatregelen als oplossing voor de waterproblemen, omdat hiermee de problemen worden opgelost én de biodiversiteit wordt versterkt.

Kinderen spelen veilig op straat of op de groene schoolpleinen en jongeren komen samen in de openbare ruimte. Volwassenen pakken vaker de fiets en gebruiken de aantrekkelijke openbare ruimte om (samen) te sporten en hun burens te ontmoeten. De ingrepen in de wijk sluiten aan bij de wensen van de bewoners. Deze wensen worden in kaart gebracht voor we de interventies plannen en uitvoeren. Buurtparticipatie heeft ervoor gezorgd dat buurtgenoten bijvoorbeeld

gezamenlijk groene voorzieningen en geveltuintjes hebben aangelegd en onderhouden. Daardoor ontmoeten ze elkaar regelmatig en is er een grotere sociale cohesie in de buurt ontstaan.

Ook in het landschap rondom de kwetsbare wijken is uitnodigend groen en water altijd dichtbij. De verbindingen tussen de wijken en het buitengebied zijn sterk verbeterd. Vanuit huis fiets of loop je zo, via de groene aders in de wijken, het buitengebied in voor een ommetje. Het netwerk van kleinschalige wandelpaden maakt dat je hier snel echt 'buiten' bent. Door de nieuwe houtsingels, kruidenrijke bermen, struwelen en bos is de biodiversiteit versterkt en is het er aantrekkelijk om te verblijven. Je kunt hier volop genieten van alles wat groeit en bloeit, met veel inheemse bloemen, insecten, vlinders en vogels. Het buitengebied draagt positief bij aan de klimaatbestendigheid en de waterkwaliteit van de regio.

De bewoners zijn zich meer bewust van de relatie tussen hun eten en het buitengebied. Ook bij overheden, maatschappelijke organisaties en private partijen is er meer bewustwording ontstaan in de relatie tussen gezondheid en groen. Er wordt meer integraal geïnvesteerd in een gezonde, groene woonomgeving vanuit diverse publieke en private financieringsmiddelen. Kortom, er is een veel gezondere leefomgeving ontstaan waar onze inwoners van profiteren en waardoor ze zich gezonder voelen, zowel fysiek als mentaal.

Nationale doelstellingen en programma's

De Regio Deal MRA West Beter in Balans draagt bij aan verschillende nationale doelstellingen en programma's, te weten:

NOVEX-gebieden MRA, Noordzeekanaalgebied en Schiphol

De druk die op deze regio wordt uitgeoefend door verstedelijking, industrie en luchtvaart is veel groter dan elders in Nederland. De ontwikkelperspectieven van de drie NOVEX-gebieden proberen antwoord te geven op de vraag hoe de regio daarmee om moet gaan. De gezondheids- en leefbaarheidseffecten van verstedelijking, industrie en luchtvaart blijven daarin onderbelicht en worden nog niet concreet aangepakt. De focus ligt op woningen of wegen bouwen, en het abstractieniveau ligt (nog) te hoog. Deze Regio Deal helpt gedurende de periode 2024 - 2028 om alvast te oefenen met concrete oplossingen voor de groeiende gezondheidsproblematiek in het gebied.

De regio zoekt speelruimte aan de NOVEX-tafels om de interventies uit deze Regio Deal eigenstandig vorm te geven, maar tegelijkertijd springt de Regio graag in het 'gat' dat er nu ligt tussen ontwikkelperspectief en uitvoering. Door op kleine schaal te experimenteren met gezondheidsbevordering bieden we onderbouwing voor 'wat er werkt', zodat toekomstige Regionale Investeringsagenda's in het kader van de NOVEX-gebieden deze aanpak kunnen opschalen. Het Rijk kan zorgen voor bovengenoemde speelruimte door te zorgen dat de belangrijkste randvoorwaarden voor verstedelijking - de gezondheid van inwoners en de leefbaarheid van dit gebied - handen en voeten krijgt.

Integraal Zorgakkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Programma Gezonde Leefomgeving (VWS)

Met deze programma's komt er steeds meer aandacht voor preventie, het belang van welzijn en een gezonde leefomgeving. De interventies in deze Regio Deal bouwen voort op de regiobeelden vanuit het IZA en op GALA door gerichte interventies in de leefomgeving uit te voeren en geven hiermee verdere invulling aan het verbeteren van de mentale en fysieke gezondheid.

Groen in en om de stad (BZK, LNV, I&W en VWS):

Partijen creëren meer kwalitatief groen in diverse steden en wijken in de MRA West en verkennen nieuwe financieringsmodellen voor groen in en om de stad. Hierbij wordt rekening gehouden met de Basiskwaliteit Natuur (BKN). Het sturen op Basiskwaliteit Natuur (BKN) vergroot de kans op verbetering van de biodiversiteit en zorgt ervoor dat voorgestelde oplossingen niet alleen 'nature-based' zijn, maar ook natuurinclusief en voldoen aan BKN. Binnen deze Regio Deal zien we kansen om middels een pilot samen met een aantal gebiedspartners binnen een nader af te bakenen gebied het werken aan BKN te testen. Daarnaast willen Partijen deze Regio Deal gebruiken om de

verschillende wijktypologieën die onderdeel zijn van de Handreiking Groen in en om de stad te testen.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

In de bijlage van het recente akkoord op hoofdlijnen van de nieuwe coalitie staat dat het transitiefonds niet meer beschikbaar komt. Wel draagt deze Regio Deal bij aan verschillende doelstellingen van het NPLG, waaronder het werken aan een toekomstbestendig en gezond landelijk gebied. De koppeling met de uitwerking van het NPLG in de provincie Noord-Holland (via het PPLG en de gebiedsprocessen) blijft dan ook relevant. Op basis van de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het nieuwe kabinet kan dit te zijner tijd verder invulling krijgen.

Collectief Natuurinclusief (LNV)

Partijen ontwikkelen samen met partner De Groene Stelling – en de daarbij aangesloten samenwerkingspartners als Agrarisch Collectief en de ANWB – concreet invulling aan vrijetijdseconomie, landbouw, gezondheid en water in het gebied MRA West. De Groene Stelling is een 'groeiproject' binnen het Collectief Natuurinclusief. Daarmee zetten we ons in voor een gezond, natuurinclusief én mensinclusief landschap. Een aantrekkelijk landschap, waarmee bewoners, bezoekers en ondernemers zich verbonden voelen. Een landschap, wat duurzaam ontwikkeld wordt om hierin, in balans met de natuurlijke en sociale omgeving, te recreëren, te ontdekken, te bewegen en te ontspannen.

Water en bodem sturend, mobiliteit (I&W)

Partijen geven invulling aan klimaatadaptatie in één van de Nederlandse economische kerngebieden die kwetsbaar is voor wateroverlast en hittestress, zowel binnenstedelijk als buiten de bebouwde kom. Ook vergroten we de actieve mobiliteit door meer wandel- en fietspaden en verbeterde bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Het Rijk kan hierbij gebruik maken van de monitoring en de geleerde lessen die wij opdoen op het gebied van de relatie tussen de inrichting van de leefomgeving en de fysieke en mentale gezondheid.

Kwaliteitsimpuls Nationale Parken 'Nieuwe stijl' (LNV)

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is een duingebied tussen Zandvoort en IJmuiden en is één van de 21 Nationale Parken in Nederland. De bloemrijke duingraslanden hebben zulke hoge natuurwaarden dat het park onderdeel is van het Europese natuurnetwerk Natura 2000. Door te intensieve recreatie wordt de draagkracht van het gebied op dit moment overschreden. De verwachting is dat dit vanwege de groei van het aantal inwoners niet zal verminderen. De Regio Deal draagt daarom bij aan het bieden van alternatieve recreatieruimte buiten het overbelaste Nationaal Park Zuid-Kennemerland en zorgt voor een betere verbinding van het park met de omgeving om de recreatiedruk te verminderen.

Gebiedsgerichte samenwerking in Cases for Change

De Partijen in deze regio bundelen hun krachten rond gemeenschappelijke doelen, georganiseerd in drie programmalijnen en twee thema's, die tot uiting komen in vijf 'Cases for Change': Beverwijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en Zandvoort. Iedere *Case for Change* bestaat uit een (aantal) kwetsbare wijk(en), stadsrand en buitengebied. Deze gebieden fungeren als een proeftuin voor domeinoverstijgende samenwerking en om te leren en innoveren in beleid, uitvoering, financiering en samenwerking.

In een *Case for Change* staat samenwerking met regionale partners en de verbinding van het fysieke en het sociale domein centraal. Partijen ontwikkelen en experimenteren met integrale gebiedsgerichte interventies en bundelen fysieke projecten en sociale programmering. Zo versterken we herinrichtingsprojecten, wijkaanpakken, gebiedsplannen en programma's en verbeteren we het welzijn en de gezondheid van de meest kwetsbare inwoners. Dit alles passend bij de wensen van bewoners, de lokale situatie en de doelstellingen van de programmalijnen.

De kernpunten van deze samenwerking zijn vertrouwen, openheid, wederzijds leren, duurzaamheid en het centraal stellen van de regio.

De complexe en veelzijdige uitdagingen vereisen een integrale aanpak en verdere samenwerking met het Rijk om de brede welvaart in de regio te bevorderen. Door te verbinden met nationale programma's en te streven naar wederkerigheid, wordt de brede welvaart in de regio versterkt. Het Rijk levert daarom - naast een financiële bijdrage - ook een inhoudelijke bijdrage aan deze Regio Deal door:

- Participatie op ambtelijk en bestuurlijk niveau;
- Het attenderen op koppelkansen en mogelijkheden vanuit verschillende departementen;
- Het inbrengen van kennis, ervaring en netwerken.

Komen het volgende overeen:

1. Doelen, aanpak en resultaten Regio Deal MRA West

Artikel 1 – Doelen

Om de kloof tussen de huidige en de gewenste toekomstige situatie te dichten, hebben de Partijen specifieke programmalijnen en doelstellingen opgesteld. Deze sluiten aan bij de RIVM-richtlijnen voor het bevorderen van gezondheid binnen de stedelijke ontwikkeling van de MRA (RIVM, 2021). De Regio Deal ondersteunt ook de gemeentelijke uitwerkingen van verschillende nationale programma's, waaronder het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Groen in en om de stad en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) - met focus op preventie, leefomgeving en bewonersparticipatie. Het verbeteren van de biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatadaptatie is onderdeel van de aanpak. Hoewel het aanpakken van grote vervuillingsbronnen zoals Schiphol niet binnen deze Regio Deal valt, willen Partijen wel toetsen welke interventies effect hebben op het verbeteren van de luchtkwaliteit.

De specifieke doelen lichten we toe in de volgende integrale programmalijnen:

Programmalijn 1: Inrichten van een groene, gezonde leefomgeving dichtbij huis

In de regio wonen mensen in een kwetsbare positie vaak in wijken met minder groen, of wijken met minder kwalitatief groen. Dit terwijl groen de gezondheid bevordert en uitnodigt tot beweging en ontmoeting. Daarnaast kan vergroening bijdragen aan klimaatadaptatie, preventie van hittestress en het voorkomen van wateroverlast. Ook hebben kinderen die in groene wijken opgroeien minder last van overgewicht en op latere leeftijd minder kans op psychische problemen. Daarom zetten Partijen in op een gezonder leven door – in samenwerking met bewoners – meer groen dichtbij huis te realiseren.

Partijen richten zich specifiek op de volgende hoofddoelen:

- Creëren van een leefomgeving die een gezonde leefstijl ondersteunt door beweging en ontspanning.
- Zorgen voor gelijkwaardige toegang tot recreatie en groenvoorzieningen, zodat alle bewoners deze makkelijk kunnen benutten.
- Spreiden van de recreatiedruk om te grote drukte in recreatiegebieden te voorkomen en de kwetsbare natuurgebieden te beschermen.
- Vergroenen van de openbare ruimte met het oog op klimaatadaptatie, preventie van hittestress, voorkomen van wateroverlast en vergroten van de biodiversiteit.

Programmalijn 2: Stimuleren van een actieve en gezonde leefstijl

Onze leefstijl, inclusief voeding en mate van beweging, speelt een belangrijke rol in onze gezondheid. Een gezond dieet en regelmatige lichaamsbeweging zijn essentieel voor het behoud van een goede gezondheid. Zo helpt bewegen stress te verminderen en verlaagt het, in combinatie met gezond voedsel, de kans op chronische aandoeningen. Daarom zetten Partijen zich in voor de ontwikkeling van programma's en activiteiten in de wijken die uitnodigen tot beweging en sociale interactie, wat bijdraagt aan een gezondere leefstijl.

Partijen richten zich specifiek op de volgende hoofddoelen:

- Stimuleren van gezond gedrag door initiatieven die actieve levensstijlen bevorderen.
- Verhogen van de ervaren fysieke en mentale gezondheid door middel van programma's en activiteiten gericht op welzijn en welbevinden.
- Vergroten van betrokkenheid van bewoners in kwetsbare wijken bij de planning en programmering, zodat deze aansluit bij hun behoeften en wensen.

Programmalijn 3: Versterken sociale cohesie en bewustwording ten aanzien van gezondheid & groen

Naast de focus op leefomgeving en leefstijl, is bewustwording essentieel voor het stimuleren van positieve veranderingen. Bewustzijn over onze fysieke en mentale gezondheid stelt ons in staat om preventieve maatregelen te nemen. Het helpt om stress te verminderen, gezonde keuzes te maken en tijdig hulp te

zoeken. Verder kan bewustzijn van onze omgeving bijdragen aan meer verbondenheid met de omgeving. Een sterke verbinding met onze omgeving leidt tot betrokkenheid bij lokale initiatieven, zoals vrijwilligerswerk en groenbeheer. Daarnaast bevordert een hechte gemeenschap een positieve leefomgeving waarin bewoners samenkomen en gezamenlijk actie ondernemen om uitdagingen aan te pakken. En zo ook steun vinden binnen hun netwerk, variërend van praktische hulp tot emotionele steun. Een goed sociaal netwerk draagt zo bij aan levensvreugde en welzijn. Daarom richten Partijen zich op het versterken van sociale cohesie en het vergroten van bewustzijn over het belang van groen en gezondheid.

Partijen richten zich specifiek op de volgende hoofddoelen:

- Versterken van bewustzijn ten aanzien van een groene en gezonde leefomgeving en leefstijl door educatieve programma's.
- Versterken van de sociale cohesie door participatie, sociale ontmoeting en gezamenlijke activiteiten.

Tussen deze programmalijnen is sprake van een wisselwerking. De aanpak die de Partijen hanteren binnen deze lijnen draagt vaak bij aan het realiseren van meerdere doelen. Zo stimuleert een groene, aantrekkelijke omgeving tot meer bewegen en het aangaan van een actievere leefstijl, wat leidt tot meer sociale interacties en sterkere sociale cohesie. Een sterkere sociale cohesie is weer een voorwaarde om een actievere en gezondere leefstijl te bevorderen en te borgen.

Cross-over thema's

Om structurele verbetering te bewerkstelligen, hanteren Partijen ook twee overkoepelende thema's. Deze lopen als een satéprikker door alle *Cases for Change* heen:

Thema A: Nieuwe vormen van duurzame gebiedsfinanciering

Sectorale financiering (publiek en privaat) past niet bij de brede welvaart doelen. Het positief beïnvloeden van welzijn en gezondheid door middel van de inrichting van de leefomgeving raakt namelijk meerdere beleidsgebieden. Deze verschillende domeinen kunnen op gebiedsniveau elkaar versterken en daarmee tot meer kwaliteit en waarde leiden en/of tot structurele kostenbesparing. Daarom zal in deze Regio Deal gewerkt worden aan duurzame gebiedsfinanciering. Gemengde financiering op gebiedsniveau, in combinatie met Regionale Investeringsagenda's, biedt partijen de financiële ruimte om ideeën uit te voeren om meer gezondheid te realiseren door fysieke ingrepen en daarmee bijvoorbeeld de stijgende zorgkosten te remmen. Met een integrale benadering kunnen we daarnaast kosten besparen. Om anders te kunnen organiseren en financieren moeten we ook anders monitoren en brengen we in beeld wat wel en niet werkt. Partner van deze Regio Deal "Yes and More" heeft al ervaring in deze werkwijze en zal hierbij een voortrekkersrol spelen.

Thema B: Leren en ontwikkelen

Partijen in de regio ontwikkelen een lerende community waarin experimenteren, kennisuitwisseling, ervaring en best practices centraal staan. De *Cases for Change* dienen als inspiratiebron voor het creëren van een gezonde leefomgeving in elke kwetsbare wijk in de regio. Door de betrokkenheid van alle schakels in de MRA West, van bewoners tot beheerders en van overheden tot bedrijven, waarborgen we de uitvoering van de plannen. Deze samenwerking, waarin het fysieke en sociale domein samenkomen, is uniek en vormt een leerschool voor de toekomstige werkwijze van de MRA West met als gezamenlijk doel de brede welvaart van de MRA West structureel te vergroten.

Ook monitoren we op basis van nog nader te bepalen indicatoren (bijvoorbeeld ontleend aan de Idealen Monitor) de effecten van de verschillende maatregelen op de fysieke en mentale gezondheid van de bewoners. Vragen die hierbij aan de orde kunnen komen zijn: Wat is er bekend over welke groen goed is voor gezondheid? En is dat dan ook groen dat goed is voor klimaatadaptatie en/of biodiversiteit? Wat voor effect heeft participatie zelf op de gezondheid van bewoners in de Cases? Het uiteindelijke doel is om de uitkomsten toe te passen in de praktijk en in toekomstig beleid.

Artikel 2 – Aanpak

Om de leefomgeving en de gezondheid van kwetsbare bewoners duurzaam en samenhangend te verbeteren, is een aanpak nodig die aanpassingen treft in zowel de fysieke als ook de sociale

omgeving (hardware) én focus op het stimuleren van gebruik (software) en onderhoud van deze ingrepen (orgware). Het betrekken van lokale bewoners is cruciaal om ervoor te zorgen dat de veranderingen aansluiten bij hun behoeften en de lokale context. Dit proces van meepraten en meewerken beïnvloedt de gezondheid van de deelnemers zelfs op positieve wijze, mits dit zorgvuldig gebeurt.

Cases for Change

In de Cases for Change werken we met een vergelijkbare aanpak met vier hoofdstappen:

1. Analyse: Het verkennen van de uitdagingen, het raadplegen van gebruikers en het verfijnen van doelstellingen.
2. Toekomstperspectief ontwikkelen: Samen met belanghebbenden en inwoners een visie voor de toekomst vormen.
3. Projectportfolio opbouwen: Projecten en partnerschappen ontwikkelen.
4. Integrale financiering: Financiële middelen samenbrengen voor de uitvoering.

Per *Case for Change* zetten Partijen projecten op en concretiseren deze verder. Om tot de interventies te komen, hanteren we binnen de wijkaanpak onder andere de "GO! Methode" om wensen en behoeften bij een diverse groep bewoners/professionals per wijk op te halen. Dit is een wetenschappelijk onderbouwde participatieve methode om de fysieke en sociale omgeving gezonder te maken die ruimte biedt voor maatwerk.

De impact van interventies is het grootst bij maatwerk. Daardoor zijn de daadwerkelijke interventies op voorhand niet volledig bekend. De exacte invulling van de interventies verschilt per wijk/stadsrand/buitengebied en passen we aan op basis van de wijkaanpak en in overleg en samenwerking met de bewoners.

Programmalijn 1: Inrichten van een groene, gezonde leefomgeving dichtbij huis.

Partijen en inwoners identificeren kansen en voeren in de *Cases for Change* maatregelen uit in de fysieke en sociale leefomgeving om deze groener en toegankelijker te maken. Zo gaan Partijen op een participatieve wijze aan de slag met het realiseren van een veilige en aantrekkelijke groen/blauwe openbare ruimte dichtbij woningen, in de wijken. Partijen werken in deze programmalijn aan de volgende concrete interventies:

- *Creëren van een leefomgeving die een gezonde leefstijl ondersteunt door beweging en ontspanning.*
 - Maatregelen in de openbare ruimte door herinrichting met bijvoorbeeld speellocaties & sport- en ontmoetingsplekken.
- *Zorgen voor gelijkwaardige toegang tot recreatie en groenvoorzieningen, zodat alle bewoners deze makkelijk kunnen benutten.*
 - Aanleggen en verbeteren van verbindingen vanuit kwetsbare wijken naar groene gebieden met het oog op de biodiversiteit. Via duidelijke en prettige verbindingroutes brengen we het buitengebied dicht bij inwoners, zodat dit maximaal uitnodigt tot bewegen, sporten en ontmoeten.
- *Spreiden van de recreatiedruk om te grote drukte in recreatiegebieden te voorkomen en de kwetsbare natuurgebieden te beschermen.*
 - Aanleggen van nieuwe natuur/recreatiegebieden.
 - Upgraden van oudere recreatiegebieden met ontvangstcentra.
 - Vergroenen van het landelijk gebied met houtsingels, bomen, natuurvriendelijke oevers en akkerranden.
- *Vergroenen van de openbare ruimte met het oog op klimaatadaptatie, preventie van hittestress, voorkomen van wateroverlast en vergroten van de biodiversiteit.*
 - Vergroeningsmaatregelen in de openbare ruimte, door herinrichting en verbetering en realisatie van groenvoorzieningen.

Programmalijn 2: Stimuleren van een actieve en gezonde leefstijl

Partijen ontwikkelen met wijkbewoners sociale programmering om bewoners te ondersteunen in de ontwikkeling tot een gezondere leefstijl: een serie van bijeenkomsten en gezamenlijke wijkprojecten rond leefstijl, voedsel, bewegen, natuur en mogelijk groenonderhoud. Door deze focus op zowel hard-, soft- als orgware versterken we de impact en de mentale en fysieke gezondheid van de inwoners in de meest kwetsbare wijken. Partijen gaan uit van een bredere kijk op gezondheid en kijken zowel naar het fysieke als het emotionele en mentale welzijn (Positieve Gezondheid). Met deze bredere benadering dragen Partijen bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.

Partijen werken aan verschillende interventies die aanzetten tot beweging, ontmoeting en een gezondere leefstijl:

- *Stimuleren van gezond gedrag door initiatieven die actieve levensstijlen bevorderen.*
 - Stimuleren tot beweging, ontmoeting en een gezondere leefstijl door het realiseren van voldoende beweeg- (sport- en speel-) plekken, ontmoetings- en ontspanningsplekken in de groen/blauwe structuren.
 - Verbeteren en uitbreiden van wandel- en fietsmogelijkheden met een kleinschalig netwerk vanuit de wijken het groen en/of het buitengebied/recreatiegebied in.
 - Aanbieden en/of kennismaking van bewoners met beweging, zoals wandelgroepjes, sportlessen of de aanleg van een parcours met actieve begeleiding.
 - Ondersteunen van productie van gezond voedsel via community landbouw in wijk-, moes- en schooltuinen.
- *Verhogen van de ervaren fysieke en mentale gezondheid door middel van programma's gericht op welzijn en welbevinden.*
 - Werken aan een programma in de wijk, in een buurthuis/ontmoetingsplek, waarbij fysieke en mentale gezondheid, beweging en ontmoeting voorop staan.
 - Met inwoners en partners de sociale programma's in de wijk verankeren zodat deze ook gecontinueerd kunnen worden.
- *Vergroten van betrokkenheid van bewoners in kwetsbare wijken bij de planning en programmering, zodat deze aansluit bij hun behoeften en wensen.*
 - Samen met partners en inwoners in participatief proces kansen identificeren en maatregelen nemen die aanzetten tot bewegen, ontmoeten en gezonder eten.
 - Samen met inwoners organiseren van wijkevents en bijeenkomsten rond bewegen, sporten, natuur en voedsel op groene ontmoetingsplekken.
 - Verbinden van bestaande voorzieningen en initiatieven die elkaar versterken, zoals het verbinden van sociaal makelaars, buurt- en sportcoaches aan de groene en sociale opgaven die aansluit bij wijkaanpakken.
 - Verkennen van de mogelijkheden rondom maatschappelijke arbeidsparticipatie. Bijvoorbeeld mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of in een zorgsetting die dagbesteding vinden in het natuur- groenbeheer of recreatie.

Programmalijn 3: Versterken sociale cohesie en bewustwording ten aanzien van gezondheid & groen

Niet iedereen heeft de kennis en fysieke mogelijkheden om te werken aan meer gezondheid en groen in de buurt. Partijen focussen daarom niet alleen op veranderingen in de leefomgeving en leefstijl, maar besteden ook specifieke aandacht aan bewustwording en sociale cohesie door het opzetten van educatieprogramma's en faciliteren van gezamenlijke projecten. Partijen werken aan de uitvoering van de volgende interventies:

- *Versterken van bewustzijn ten aanzien van een groene en gezonde leefomgeving en leefstijl door educatieve programma's.*
 - Versterken van bewustzijn ten aanzien van gezondheid, bewegen, natuur en voedsel met een educatie- en activatieprogramma voor kinderen en volwassenen op uitnodigende plekken.

- Versterken van natuurervaring en educatie, in samenwerking met onder andere het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude Park.
- *Versterken van de sociale cohesie door meer participatie, sociale ontmoeting en gezamenlijke activiteiten.*
 - Begeleiden van de bewoners bij gezamenlijk groenonderhoud.
 - Verbinden en betrekken van bewoners bij creëren van meer groen en meerwaarde van meer groen laten beleven.
 - Versterken van de sociale cohesie door het uitvoeren van 'vergroeningsprojecten' door bewoners in de openbare ruimte, op schoolpleinen, geveltuintjes en gezamenlijk groenonderhoud.

Thema A: Nieuwe vormen van duurzame gebiedsfinanciering

Naast de gestelde programmalijnen onderzoeken Partijen binnen deze Regio Deal hoe private en publieke financieringsstromen beter gecombineerd worden, zodat ze uiteindelijk méér opleveren voor het gebied en haar inwoners. Deze meerwaarde is uit te drukken in geld, maar ook in andere waardes als: in gezondheid, ecologische- of natuurwaarde of in welzijn voor inwoners.

Om dat mogelijk te maken zijn er werkwijzen nodig die financierders, (ruimte-)beheerders en ruimtegebruikers dichterbij elkaar brengen. De gezamenlijke investeringen die dan tot stand komen gaan uit van het principe van 'gezamenlijk eigenaarschap' over de beschikbare ruimte in een gebied. We kiezen ervoor om dit eerst op Cases for Change niveau te doen en daarna op regionale schaal, zodat we de kennis en opgedane praktijkervaring kunnen benutten om de aanpak te verfijnen. Partner van deze Regio Deal "Yes and More" heeft al ervaring in deze werkwijze en zal hierbij een voortrekkersrol spelen.

Thema B: Leren en ontwikkelen

De Partijen zorgen ervoor dat de *Cases for Change* elkaar en de hele regio als katalysator beïnvloeden. Dit doen we door zowel binnen als tussen de *Cases for Change* een 'lerende community' te ontwikkelen. Deze community staat open voor iedereen die wil deelnemen. Binnen de community delen professionals van overheden, maatschappelijke organisaties, ngo's, bedrijven (uit de regio) en burgers kennis en ervaring, en inspireren elkaar. Het principe van 'leren door te doen' staat centraal. Dit doen we door te ontdekken wat in de ene *Case for Change* effectief is en hoe andere cases hiervan kunnen leren. Zo willen we met elkaar leren wat de meest effectieve aanpak is om op wijkniveau bewoners te betrekken door verschillende methodieken te vergelijken (zoals de GO! Methode of de AMS Living Lab methode).

Kennispartners uit ons samenwerkingsverband (o.a. Hogeschool Windesheim, Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions, Hogeschool van Amsterdam, GO! Visie) ondersteunen deze community. Zij dragen vanuit hun wetenschappelijke kennis bij aan het versterken van het lerend vermogen van de community door regionale professionals te adviseren, te coachen en te ondersteunen door bijvoorbeeld de inzet van studenten en onderzoekers in zowel de uitvoering als het monitoren en evalueren. Ook zal er worden onderzocht hoe de geleerde lessen duurzaam kunnen landen in de activiteiten van de betrokken belanghebbende organisaties, inclusief de betrokkenheid van bewoners. Welke rol spelen bestaande netwerken daarbij?

Artikel 3 – Beoogde resultaten

In de uitwerking van de *Cases for Change* ligt eerst de focus op het verder uitwerken van de huidige situatie. Een analyse van de huidige situatie geeft per *Case for Change* inzicht in de samenhang tussen gezondheid en leefomgeving in wijken en buurten en vormt hierbij de basis voor het tussentijds meten en monitoren van de voortgang en effecten van de interventies. Samen met de verschillende kennispartners onderzoeken Partijen welke verschillende indicatoren de

resultaten meetbaar kunnen maken en hoe de effecten van de interventies tussentijds gemonitord kunnen worden. Voorbeelden van mogelijke indicatoren zijn: fysieke gezondheid, mentaal welbevinden, milieukwaliteit, drukte, toegankelijkheid van het groen, betrokkenheid en verbondenheid.

De resultaten monitoren we door in te zetten op zowel kwantitatieve als kwalitatieve instrumenten. Kwantitatief door het meten van onder andere de Sociaal Economische Status en kwalitatief door bijvoorbeeld kleinschalige interviews of het voeren van groepsgesprekken. Zo kunnen we bijsturen waar nodig en kunnen we bewezen interventies onderling uitwisselen.

Partijen beogen met de Regio Deal MRA West de genoemde doelen te verwezenlijken door de volgende resultaten te behalen per programmalijn:

Programmalijn 1: Inrichten van een groene, gezonde leefomgeving dichtbij huis

- Verhoogde (ervaren) fysieke en mentale gezondheid door de investeringen in de leefomgeving, wat zich op de langere termijn vertaalt in minder chronische aandoeningen, minder obesitas en een hogere levensverwachting.
- Meer groen in de wijk met een hogere biodiversiteit dat voldoet aan de Basiskwaliteit Natuur.
- Verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van het recreatief aanbod door uitbreiding van de recreatiegebieden en spreiding van de recreatiedruk in o.a. het Nationaal Park en ander drukbezochte en soms kwetsbare natuurgebieden in deze regio.
- Meer tevredenheid over de aanwezigheid van groen in de wijken.
- Verhoogde milieukwaliteit door een toename van de biodiversiteit, bescherming van kwetsbare natuur, meer groen/natuur/recreatiegebied per inwoner; verbetering van waterkwaliteit, klimaatrobuustheid en vermindering van hittestress.

Programmalijn 2: Stimuleren van een actieve en gezonde leefstijl

- Verhoogde ervaren fysieke en mentale gezondheid door de investeringen in de leefstijl, wat zich op de langere termijn vertaalt in minder chronische aandoeningen, minder obesitas en een hogere levensverwachting.
- Nieuwe en versterking van buurt- en wijkinitiatieven ten aanzien van beweging, ontmoeting en gezondere leefstijl.
- De inrichting van de leefomgeving sluit meer aan bij de behoeften en wensen van bewoners.
- Buitengebied toegankelijker voor kwetsbare wijken door betere verbinding met de ontvangstcentra en natuurtuinen van de recreatiegebieden.
- Meer ontmoetings- en sportplekken in het groen, waardoor meer bewoners gebruik maken van het groengebied voor ontspanning en bewegen.
- Uitnodigende, blijvende programmering om sport en beweging in samenspraak met bewoners en verschillende partners te versterken.

Programmalijn 3: Versterken sociale cohesie en bewustwording ten aanzien van gezondheid & groen

- Versterking van de fysieke en mentale gezondheid van de bewoners.
- Wensen van bewoners zijn leidend bij de ontwikkelingen. Daarom worden deze via participatie eerst geïnventariseerd voor we met de interventies aan de slag gaan.
- Meer bewustzijn ten aanzien van gezondheid, bewegen, natuur en voedsel.
- Bewoners voelen zich sterker betrokken bij de wijk en meer verbonden met hun buurtgenoten doordat ze samen aan concrete, (groene) projecten werken en deelnemen aan (groeps-)activiteiten in de buitenruimte/ in het groen (buurttuinen, sport).
- Door actief en gezamenlijk beheer is de betrokkenheid van inwoners bij het buurtgroen vergroot.

Cross-over thema's

Onze aanpak vereenvoudigt het treffen van aanvullende maatregelen na afloop van de Regio Deal: in vier jaar tijd is er een waardevol netwerk uitgebouwd van bewoners, professionals, beheerders, gemeenten, maatschappelijke organisaties en woningbouwcoöperaties in MRA West die elkaar snel

weten te vinden. Ook is er bij overheden, bedrijven en investeerders een andere mindset ten aanzien van gezondheid, groen, ruimtelijke ordening en gemeenschappelijke waarden ontstaan. Er wordt 'domeinoverstijgend geïnvesteerd' en er zijn nieuwe investeringsmechanismen -bijvoorbeeld per wijk of vanuit een verzekeringsmaatschappij in natuur- die voor een versterkte basis onder de brede welvaart in het gebied zorgen. Deze andere mindset is van fundamenteel belang en voorwaardelijk om de uitvoering van de grote opgaven op de langere termijn te stutten, ondersteunen en uiteindelijk te borgen.

Beoogde resultaten Thema A: Nieuwe vormen van duurzame gebiedsfinanciering

- Het opzetten van impactdeals met onder andere private partijen en gemeenschapscollectieven, zoals bijvoorbeeld met diverse verzekeraars zoals Zorg en Zekerheid op het gebied van gezondheidspreventie. Denk bijvoorbeeld aan nieuwe arrangementen voor beheer en onderhoud en het 'verwaarden' van natuurinclusiviteit ten behoeve van de gezondheid.
- Concrete cases zoals Sport & Gezondheid, Nature Based Solutions en Groen Landschap die invulling geven aan de integrale gebiedsfinanciering. Met het voorbeeld Sport & Gezondheid gaan we concreet aan de slag om sportlocaties zoals een voetbalveld, fitnesscentrum, etc. een meervoudige functie te geven én een integraal exploitatiemodel. Dit kan door bijvoorbeeld sportvelden die 16 uur per dag niet worden gebruikt, op tijden van onderbezetting een andere functie te geven zoals activiteiten met ouderen, kinderen, ontspanning. Hiermee ontstaat een extra verdienmodel én maatschappelijke meerwaarde op het sociaal en fysiek domein.

Beoogde resultaten Thema B: Leren en ontwikkelen

- Inzicht in de meest effectieve aanpak(ken) voor bewonersparticipatie; samen met bewoners integrale gebiedsgerichte interventies kiezen, (door)ontwikkelen en uitproberen, passend bij de wensen van bewoners en lokale situatie.
- Inzicht in de effecten die de inrichting van de leefomgeving in combinatie met sociale programmering en activatie van (kwetsbare) bewoners heeft op hun leefstijl. Gaan ze meer naar buiten en meer bewegen en wat zijn daarvoor cruciale interventies of is juist de combinatie van het fysieke en sociale domein cruciaal.
- Een lerende community waarin regionale Partijen, overheden en inwoners op een gelijkwaardige manier samenwerken, kennis en ervaringen delen en elkaar inspireren. Hiermee wordt een gedeelde kennisbasis opgebouwd voor effectieve en sociaal gedragen praktijkinterventies.

2. Inzet middelen Regio Envelop voor uitvoering Regio Deal MRA West

Artikel 4 – Uitgangspunten

1. Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van hun gezamenlijke financiële middelen op basis van de afspraken in deze Regio Deal. De Regio geeft met die middelen uitvoering aan de Regio Deal MRA West Beter in Balans zoals het initiëren en/of realiseren van programma's en projecten en andere uitvoeringsactiviteiten in het kader van de doelen en interventies van de Regio Deal MRA West Beter in Balans zoals bedoeld in artikelen 1 tot en met 3. Op deze wijze zetten Partijen zich in om de regionale opgave van de regio MRA West te realiseren.

2. BZK reserveert maximaal € 20 mln. inclusief eventueel verschuldigde BTW vanuit de Regio Envelop als Rijksbijdrage voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling. Hierin zijn ook de uitvoeringskosten oftewel VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie en Toezicht) opgenomen, waarbij uitgegaan wordt van maximaal 3% van de Rijksbijdrage. Toelichting: van dit percentage kan onder omstandigheden worden afgeweken. Wanneer dit het geval is, het percentage hier aanpassen en als verzoek bij BZK neerleggen, zodat de beschikking hierop kan worden aangepast.

3. De Regio reserveert minimaal een bedrag van in totaal €20 mln. aan regionale financiering voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	Maximale rijksbijdrage	Regionale Financiering	Totaalbedrag
Integrale financiering programmalijnen 1,2 en 3	€ 18,6 mln.	€ 18,6 mln.	€ 37,2 mln.
Cross over thema's			
Duurzame gebiedsfinanciering	€ 0,4 mln.	€ 0,4 mln.	€ 0,8 mln.
Leren en Community	€ 0,4 mln.	€ 0,4 mln.	€ 0,8 mln.
Uitvoeringskosten	€ 0,6 mln.	€ 0,6 mln.	€ 1,2 mln.
Bijdragen totaal	€ 20,0 mln.	€ 20,0 mln. *	€ 40,0 mln.

1) Dit bedrag is inclusief eventueel verschuldigde BTW.

2) De genoemde bedragen zijn bedoeld als uitgangspunt. Afhankelijk van de uitwerking en de voortgang kan hiervan worden afgeweken. De Partijen werken met elkaar aan procesafspraken om te komen tot een uitwerking van een inhoudelijk afwegingskader met selectiecriteria. Met als resultaat een bundeling van uitvoerbare projecten die bijdragen aan de regiodoelen en daarmee van toegevoegde waarde zijn voor de regio en de regionale samenwerking.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- Een evenwichtige verdeling van middelen per *Case for Change* van minimaal € 1,5 mln.;
- De geformuleerde doelen worden binnen de looptijd van de Regio Deal behaald;
- Flexibiliteit om tijdens het programma te kunnen sturen en afspraken te maken over planning, financiën en monitoring van de voortgang.

4. De verdeling opgenomen in de tabel in het tweede lid geldt als uitgangspunt. Partijen zijn zich ervan bewust dat gedurende de looptijd van de Regio Deal omstandigheden en/of prioriteiten kunnen wijzigen. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg, een gewijzigde verdeling over de programmalijnen afspreken. Op deze wijziging van Regio Deal MRA West Beter in Balans is artikel 11 van toepassing.

Artikel 5 - Regiokassier

Partijen spreken af dat in het kader van de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal MRA West Beter in Balans Gemeente Haarlemmermeer de rol zal vervullen van regiokassier. De regiokassier draagt zorg voor het nakomen van de voorwaarden en verplichtingen, zoals verwoord in de Specifieke uitkering/Bijzondere uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals. Iedere partij is zelf verantwoordelijk voor het op de juiste manier verantwoorden van de activiteit/project en het tijdig indienen bij de Regiokassier. De kosten van de regiokassier zullen we opnemen in de uitvoeringskosten.

3. Governance uitvoering Regio Deal MRA West

Artikel 6 - Rijk-Regio-overleg

1. Periodiek treden Partijen in overleg over de onderlinge samenwerking in het kader van de Regio Deal MRA West Beter in Balans en met andere publieke en/of private samenwerkingspartners. Dit Rijk-Regio-overleg ziet toe op de uitvoering van Regio Deal zoals beschreven in dit convenant.

2. Het Rijk-Regio-overleg vergadert tenminste eenmaal per jaar, over de voortgang van, en eventuele knelpunten of risico's in, de uitvoering van de Regio Deal en andere actualiteiten in de regio.

3. Het in het eerste lid bedoelde Rijk-Regio-overleg bestaat uit de volgende vertegenwoordigers:

a. vanuit de ministeries van het Rijk:

- i. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- ii. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- iii. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- iv. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- v. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

b. vanuit de Regio:

- i. Gemeente Haarlem
- i. Gemeente Haarlemmermeer
- ii. Gemeente Zandvoort
- iii. Gemeente Beverwijk
- iv. Gemeente Velsen
- v. Recreatieschap Spaarnwoude
- vi. Nationaal Park Zuid-Kennemerland
- vii. Hoogheemraadschap van Rijnland
- viii. Drinkwaterbedrijf PWN
- ix. De Groene Stelling

4. Het Rijk-Regio-overleg voorziet in zijn eigen werkwijze, waarbij het uitgangspunt is dat de regio bij het organiseren, uitnodigen en verslagleggen de lead heeft. Voor de uitvoering van de Regio Deal MRA West maakt het Rijk-Regio overleg hiertoe nadere werkafspraken en legt deze vast.

5. Het Rijk-Regio-overleg spreekt een escalatieregeling af.

6. Betrokken Partijen zien zelf toe op een adequate verantwoording aan achterbannen en/of volksvertegenwoordigers.

4. Evaluatie, voortgang en communicatie Regio Deal

Artikel 7 – Evaluatie en voortgang

1. De Regio brengt de beginsituatie van de regionale opgave in kaart. Daarnaast bepaalt de Regio een evaluatie-aanpak waarmee bijgehouden kan worden of de afgesproken aanpak (artikel 2) bijdraagt aan de doelen (artikel 1) van de Regio Deals. De beginsituatie en evaluatie-aanpak zijn beschreven in het voorjaar van 2025.
2. De Regio stelt éénmaal per jaar een voortgangsrapportage op, met daarin:
 - a. de voortgang van de initiatieven en projecten;
 - b. in hoeverre Partijen op schema liggen om de beoogde resultaten (artikel 3) te behalen.
3. De jaarlijkse voortgangsrapportage wordt in concept voor 15 juni van ieder jaar voorgelegd aan Partijen, gelet op indiening voor 15 juli bij de minister van BZK in het kader van de specifieke of bijzondere uitkering.
4. Partijen kunnen met de jaarlijkse voortgangsrapportage de betrokken [pm provinciale staten, gemeenteraden, algemene besturen maatwerk per regio] informeren. BZK gebruikt de jaarlijkse voortgangsrapportage als input voor de periodieke voortgangsrapportage van alle Regio Deals voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
5. BZK draagt zorg voor onderzoek, betreffende het geheel van de Regio Deals (o.m. de resultaten en effecten van de Deals voor brede welvaart). De Regio verleent haar medewerking hieraan.

Artikel 8 – Communicatie

1. Partijen communiceren eenduidig over de Regio Deal MRA West. Hiertoe wordt gewerkt met een kernboodschap. De kernboodschap is:

'Met de Regio Deal MRA West geven we een stevige impuls aan het realiseren van de ambitie van regio MRA West als een inclusieve, groene en toekomstbestendige regio, waar de onderlinge verschillen beperkt zijn en ontmoeting, beweging en gezondheid centraal staan'.
2. Partijen zien toe op een gezamenlijke communicatiestrategie en -plan, waarbij de Regio in de lead is. Dit gezamenlijk communicatieplan wordt nader uitgewerkt en besproken in het in artikel 6 benoemde Rijk-Regio-overleg.
3. De Regio zal bij projecten die deel uitmaken van de uitvoering van de Regio Deal MRA West vragen om in de communicatie over die projecten kenbaar te maken dat het project mede mogelijk is gemaakt in het kader van de Regio Deal MRA West Beter in Balans. Hierover worden in het Rijk-Regio-overleg nadere werkafspraken gemaakt.

5. Slotbepalingen

Artikel 9 - Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze Regio Deal en/of de daaruit voortvloeiende maatregelen worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd en uitgewerkt in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Artikel 10 - Gegevensuitwisseling

1. De in het kader van (de uitvoering van) deze Regio Deal uitgewisselde dan wel uit te wisselen informatie is in beginsel openbaar. Indien een Partij verzoekt om geheimhouding zullen de overige Partijen deze informatie in beginsel geheimhouden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekendmaken, behoudens voor zover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet, een rechterlijke uitspraak of deze Regio Deal.

2. Partijen dragen er zorg voor dat concurrentiegevoelige en/of privacygevoelige informatie uitsluitend wordt gedeeld voor zover dit in overeenstemming is met de relevante internationale, Europese en nationale wettelijke kaders. Zij kunnen hiertoe nadere afspraken vastleggen.

Artikel 11 - Wijzigingen

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze Regio Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de instemming van alle Partijen.

2. Partijen treden in overleg binnen 6 weken nadat een Partij het verzoek kenbaar heeft gemaakt bij BZK. BZK informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming.

3. Nadat alle Partijen aan BZK kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging wordt de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan dit convenant gehecht.

Artikel 12 - Opzegging

1. Elke Partij kan de Regio Deal MRA West Beter in Balans met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze Regio Deal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden.

2. Wanneer een Partij deze Regio Deal opzegt, blijft de Regio Deal voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.

3. Ingeval van beëindiging van de Regio Deal MRA West Beter in Balans krachtens opzegging is geen van de Partijen jegens een andere Partij schadeplichtig.

Artikel 13 - Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de Regio Deal MRA West Beter in Balans als nieuwe partijen toetreden tot deze Regio Deal. Een toetredende partij dient de verplichtingen die voor haar uit de Regio Deal voortvloeien te aanvaarden.

2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage aan de Regio Deal MRA West Beter in Balans wordt gericht aan BZK. BZK informeert Partijen en vraagt hen om instemming.

3. Zodra alle Partijen aan BZK schriftelijk kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Regio Deal MRA West Beter in Balans en gelden voor die partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.

4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan de Regio Deal MRA West Beter in Balans gehecht.

Artikel 14 - Ongeldigheid

Indien een bepaling van de Regio Deal in enige mate als nietig, vernietigbaar, ongeldig, onwettig of anderszins als niet-bindend moet worden beschouwd, bijvoorbeeld wegens strijdigheid met de Regeling Specifieke uitkering/Bijzondere uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals (zoals deze luidt op het moment dat de strijdigheid zich voordoet of alsdan in bestuursrechtelijke zin is vastgesteld), wordt die bepaling, voor zover nodig, uit de Regio Deal verwijderd en vervangen door een bepaling die wel bindend en rechtsgeldig is en die de inhoud van de niet-geldige bepaling zoveel mogelijk benadert. De overige bepalingen van de Regio Deal blijven in een dergelijke situatie ongewijzigd en onverminderd geldig.

Artikel 15 - Publiekrechtelijke medewerking en toepasselijk recht

1. De in het kader van Regio Deal door Partijen te verlenen (publiekrechtelijke) medewerking laat de publiekrechtelijke positie en bevoegdheden van Partijen onverlet.
2. Op deze Regio Deal is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Artikel 16 – Nakoming

De Regio Deal is niet in rechte afdwingbaar. Partijen kunnen elkaar aanspreken op tekortkomingen in de nakoming van de Regio Deal in het Rijk-Regio overleg.

Artikel 17 - Ondertekening in verschillende exemplaren

De Regio Deal MRA West Beter in Balans kan worden ondertekend door Partijen in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof deze Regio Deal is ondertekend door alle Partijen in één exemplaar.

Artikel 18 - Citeertitel

Deze Regio Deal kan worden aangehaald als Regio Deal MRA West Beter in Balans.

Artikel 19 – Inwerkingtreding en looptijd

1. Deze Regio Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en eindigt op XX maand 20XX.
2. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg, de looptijd van de Regio Deal wijzigen. Hierna moet door regiokassier een verzoek tot wijziging van de beschikking Specifieke uitkering of bijzondere uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals worden gedaan bij BZK.

Artikel 20 - Publicatie

1. Deze Regio Deal zal net als andere Regio Deals openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de Regio Deals.
2. BZK rapporteert over de Regio Portefeuille, alsmede de hieruit voortvloeiende Regio Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

* Handtekeningenpagina volgt * (per partij 1 pagina; statutaire naam en ondertekenaar(s))

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Hugo de Jonge